

ЛІТАРАТУРА

і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАПЛЕННЯ СІЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 49 (1271)

Серада, 18 чэрвеня 1958 года

Цана 40 кап.

МУДРАЯ, НАТХНЯЮЧАЯ ПАСТАНОВА

Пастаnova ЦК КПСС «Аб выпраўленні памылкаў у ацэнцы опер «Вялікая дружба», «Багдан Хмяльніцкі» і «Ад усёго сэрца» — сустрэга кампазітарам і ўсёй творчай інтэлігенцыяй, як новы прыклад чужага клопату партыі аб росквіце савецкай музыкі, сацыялістычнай культуры народа. Важнейшы партыйны дакумент зноў паўтарае трынаццаць эстэтычных прыпыткаў народнасці і рэалізму, тое, што плённае развіццё савецкай музыкі грунтуецца на камуністычнай ідэянасці і арганічнай сувязі творчасці кампазітараў з жыццём народа.

Гэтыя думкі вызначалі і змест пастаnova ЦК ад 10 лютага 1948 года, якая ў цэлым адграла станоўчую ролю ў развіцці музычнага мастацтва. У пастанове зусім правільна асуджаліся фармалістычныя тэндэнцыі ў музыцы, уагула «наватарства», якое мела на меце ператварыць мастацтва ў здабытак вузкага кола эстэтычных гурманнаў. Яна дапамагла творцам вызваліцца ад хібных уплываў мадэрністычнай эстэтыкі, ад рысаў індывідуалізма.

«Разам з тым, — адзначана ў новым дакуменце, — ацэнкі творчасці асобных кампазітараў, дадзеныя ў гэтай пастанове, у рэальным выпадку былі бяздоладнымі і несправядлівымі. У оперы В. Мурадалі «Вялікая дружба» былі недахопы, якія заслугоўвалі дэталёвай крытыкі, аднак яны не давалі падстаў аб'яўляць оперу прыкладам фармалізма ў музыцы. Таленавітыя кампазітары т. Д. Шастаковіч, С. Пракоф'еў, А. Хачатурян, В. Шабалін, Г. Папоў, Н. Яскаўскі і іншыя, у асобных творах якіх праявіліся няправільныя тэндэнцыі, былі бяздоладна названы прадстаўнікамі антынароднага фармалістычнага напрамку.

Некаторыя няправільныя ацэнкі па ўказанай пастанове адлюстравалі суб'ектыўны палыход да асобных твораў мастацтва і творчасці з боку І. В. Сталіна.

У пастанове ЦК ад 28 мая асуджаліся таксама суб'ектыўныя, адбакоўскія і тэндэнцыйныя крытыка ў ацэнцы опер К. Данькевіча «Багдан Хмяльніцкі» і Г. Якубоўскага «Ад усёго сэрца» (родакляныя артыкулы газеты «Правда», 1951 г.).

У сарцах кампазітараў у гэтыя дні пануе светлая радасць, палымінае імкненне яшчэ лепш служыць народу.

Пачуццё выключнай уважанасці партыі да клопату аб росквіце савецкай музыкі вызывае і беларускія кампазітары. Яны аднадушна заяўляюць аб новым творчым уздыме, які пануе ў іх асяроддзі.

Новая пастаnova ЦК, няспыннымі клопатамі партыі аб выхаванні народных талентаў, пра ўзбагачэнне духоўнай культуры народа акрылілі і натхняюць нашых твораў, але разам з тым да многіх іх і абавязваюць.

Партыя заклікае дэячоў савецкага мастацтва, у тым ліку і майстроў музыкі, настаяць на адпаведнасці да сучаснасці, праяўляючы большую смеласць у шуканні і чужасці да жыцця, да людзей-героў камуністычнага будаўніцтва. Ім павіна быць аддадзена галоўная ўвага ў новых операх і сімфоніях, у песнях і кантатна-аратарыяльнай творчасці. Цудоўныя, прывабныя рысы сучасніка — найлепшая крыніца натхнення для сапраўдных таленавітых аўтараў новай музыкі, якія жывуць думкамі і імкненнямі свайго народа.

Акрыляючы для савецкіх кампазітараў аўталяюцца частыя сустрэчы з народам, сістэматычнае выкананне лепшых сучасных твораў на канцэртнай астрадзе, — на радзі і талубачанню, на опера-балетнай сцене. На жаль, многія яшчэ ў гэтых адносінах не зроблена.

Шмат слухнага ў заках беларускіх кампазітараў па адрасу нашага тэатра оперы і

балету, які ўсё яшчэ няўважліва ставіцца да новых нацыянальных твораў, мала ўключае іх у свой репертуар, слаба дапамагае павышэнню майстарства аўтараў у складаным жанры, нясмела прыцягвае моладзь да творчага супрацоўніцтва.

Недастаткова арыгінальных нацыянальных твораў у репертуары канцэртных брыгад філармоніі і асабліва астрады, у репертуары салістаў. Даўно ў нас не правадзіліся вечары сучаснай беларускай песні.

Сучасная тема павіна стаць асноўнай у праграме канцэртаў, якія выконваюцца на гарадской астрадзе, у вясковых клубах і раённых дамах культуры.

Большай увагі патрабуюць да сябе масавыя песенныя творчасці, музыка для кіно, астрады. Гэта асабліва важна таму, што тут, як адзначалася на сходах маскоўскіх кампазітараў, яшчэ часам сустракаецца «непрыемны гібрід джазавых рытмаў і надрыўнай мелодыі». Водгулле готых «рытмаў» можна заўважыць і ў беларускай лёгкай музыцы.

З года ў год павялічваецца роля маляды кампазітараў у нараджэнні новай музыкі манументальна-эпічных і камерных жанраў. Так, прызнанне нашых слухачоў ужо атрымалі песні і кантаты Ю. Семіянікі, інструментальныя творы і тэатральная музыка Я. Глебава. Мясце галас і больш маляды твораў. Аднак выхаванне кампазітарскай моладзі, вынішчыне ў асобных яе прадстаўнікоў тэндэнцыя да штучнага ўскладнення музычнай мовы, суб'ектыўнасці настрою, адрыву ад сучаснай тэмы — надзвычайная задача.

Значнага паліпшэння чакае ў рэспубліцы нота-выдавецкая справа, асабліва ў галіне друкавання твораў беларускіх кампазітараў масавых жанраў.

Кампазітары не могуць застацца сапаронімі, абывалямі наглядчыкамі ў галіне удасканалення музычнага, эстэтычнага выхавання дзяцей і савецкіх школьнікаў. У гэтай важнейшай дзяржаўнай справе неабходна іх чужа, прыязна дапамога выкладчыкам спеваў і інструментальнай музыкі.

Вялікі абавязкі музычнай крытыкі, якая заклікала да сапраўдна партыйнага, прымыслова і прафесіянальна-кваліфікаваную ацэнку развіцця беларускай музыкі асабліва да саракагоддзя рэспублікі. На жаль, становіцца музыказнаўства ў нас, за выключеннем асобных сур'езных даследаў у галіне народнай творчасці, незадавальняеца.

На кніжных паліцах усё яшчэ няма грунтоўнага мануаляраў аб асобных кампазітарах і выдатных выканаўцах, гісторыі беларускай музыкі. Наша крытыка ў асноўным абмяжоўваецца газетнымі рэцэнзямі, радкімі і невялікімі папулярызатарскімі брашурамі або артыкуламі ў часопісах.

Творчая актыўнасць кампазітараў вымагае таксама большай увагі да іх праўлення Саюза, разгортвання таварыскіх дыскусій па асобных праблемах развіцця беларускай музыкі, сістэматычнага і глыбокага абмеркавання новых твораў. На жаль, і ў гэтых адносінах у нас яшчэ багата хібаў. Так, напрыклад, сталая форма творчай размовы, якая ўжо некалькі год быць у Саюзе кампазітараў, — «музычныя сэрца» — у апошні час праводзіліся не сістэматычна, без дастатковай карысці для аўтараў музыкі.

Клопаты партыі аб савецкай музыцы дапамогуць вынішчыню і гэтыя недахопы. Новая пастаnova ЦК па пытаннях музыкі — натхняючы дакумент, які будзе спрыяць новаму росквіту творчасці савецкіх кампазітараў, паглыбленню сувязей іх мастацтва з жыццём народа, удасканаленню майстарства ва ўсіх жанрах.

Зборнік «Беларуская літаратура»

Выдавецтва АН БССР выдала першы зборнік даследаванняў і публікацый «Беларуская літаратура», падрыхтаваны Інстытутам літаратуры імя Я. Купалы.

У зборніку змяшчаны даследаванні, прысвечаныя пытанню гісторыі дакастрычніскай і савецкай беларускай літаратуры: А. Семіяніча «Аб вытоках беларускай драматургіі», М. Яроша «Драма Я. Купалы «Раскіданае гніздо», Н. Перкіна «Аб некаторых а'явах літаратурынага жыцця ў Беларусі ў 20 — пачатку 30-х гадоў», Л. Запескай «Заметкі пра беларускую лірычную паэзію ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны», Л. Філіпоўскай «Паэма Я. Коласа «Сымон-музыка», Ю. Пшыркова «Аповесць Я. Коласа «На прасторах жыцця», А. Аламовіча «Назіранні над мастацкім стылем К. Чорнага» і Ф. Куляшова «Сустрэчэнне на барыкадах» як гісторыка-рэвалюцыйны раман».

У раздзеле «Публікацыі» змяшчаны раннія вершы і байкі Я. Коласа на рускай беларускай мовах, напісаныя ў Альбурзі і Пінкавічах. Вершы датуюцца 1898, 1902 і 1905 гадамі. Значную цікавасць маюць новыя архіўныя матэрыялы пра жыццё, вучобу і рэвалюцыйную дзейнасць беларускага паэта-дэмакрата А. Гурывіча (публікацыя Р. Гуляева).

У тэатры лялек

Нядаўна Беларускі дзяржаўны тэатр лялек вярнуўся з Калінградскай вобласці, дзе ён быў на гастролі. Калінградцы цёпла сустрапі яго цікавыя пастановкі. Акрамя гэтага тэатр таксама пабыў у амаль ва ўсіх абласцях рэспублікі, дзе прымалі яго не менш радасна.

У тэатры цяпер працуюць чатыры самастойныя групы, кожная з якіх мае свой репертуар. Зараз адна з груп засталася ў Мінску для абслугоўвання піянерскіх лагераў, а астатнія выехалі ў вобласці. Яны абслугоўваюць каласы і раёныя цэнтры. У праграму груп уваходзіць спектакль, створаны па кітайскай казцы «Браты Лю», а таксама цікавая сатырычная пастановка «Штудынае малако». З поспехам ідзе ў тэатры «Кожкі дом» С. Маршак.

Да саракавай гадавіны БССР тэатр прыгэдуе ў новае памяшканне, дзе будзе востраваляная добрая глядзельная зала. Калектыў тэатра рыхтуе свой папулярны саракагоддзю — цікавы спектакль «Каваль Варнаду», створаны на матывах аднайменнай казкі А. Якімовіча.

В. ДАНИЛОК.

Семинар майстроў кінарамонных пунктаў

У раённых цэнтры Мінскай вобласці за апошні час паступіла вялікая колькасць новай кінаапаратуры. Толькі ў гэтым годзе для абслугоўвання сельскіх кінагледзючых атрапамаў 250 камплектаў вузкакаліначнай апаратуры тыпу «Украіна-3».

Пытаннем правільнай эксплуатацыі новага кінаапаратуры абсталявання быў прысвечаны семінар майстроў кінарамонных пунктаў, які быў скліканы дзямі Мінскім абласным упраўленнем культуры.

На семінары былі таксама абмеркаваны пытанні, звязаныя з адкрыццём новых стаячых кінастановак, з арганізацыяй тэхнічнай вучобы і рамонту апаратуры. З абменам вопытам работы выступілі майстар Насвіжскага рамоннага пункта Г. Гарбачоў і майстар Слуцкага рамоннага пункта Т. Васіленка. Затым удзельнікі семінара прагледзелі шырокаафармлены фільм, азнаёміліся са складаным кінаапаратурным абсталяваннем кінаапаратнай.

А. СЯРГЕЕВ.

Выканалі план

Сярод работнікаў Брэсцкага аблкінагандаля шырока разгарнулася спарорніцтва за дастойную сустрэчу 40-й гадавіны Савецкай Беларусі. Вялікае палепшэнне прапаганда і распаўсюджванне літаратуры. Гэта адрывае дае свае станоўчыя вынікі. Усе 11 кінарня аблкінагандаля выканалі п'яцімесячныя планы. Нам траба было рэалізаваць літаратуры на 1339 тысяч рублёў, а прададзена амаль на 350 тысяч рублёў больш, г. зн. план выкананы на 126 працэнтаў.

Як ні дзяжа наладзіць пазаматэрыяна гандаль кнігай, але ўсё ж пры п'яціх намаганнях мы адолелі сёе-тое зрабілі і ў гэтым напрамку. Кожны магазін мае шырокую сетку кіёскаў, латкоў, працуюць кінагошны. У прадуктовых і праматарных магазінах наладжаны продаж літаратуры са стоілаў. У сучасны момант продажам кнігі па-за магазінамі ў нас заняты 82-кінарня. За п'яць месяцаў яны адралі на 658 тысяч рублёў самай разнастайнай літаратуры. Больш чым троецю частку нашага плана выканалі кінагошны. Гэта яшчэ і яшчэ перакрывае нас у тым, якую вялікую ролю адгравалі пазаматэрыяна формы гандлю кнігай.

Нам лепшыя кінагошны не ікадуць сілі і часу для таго, каб больш літаратуры прадаць населеніцтву. Так, напрыклад, П. Мілаўцова (Брэсцкая кінарня № 1) прадаў кніг на 31 тысяч рублёў, Р. Багман-Шот (Шінская кінарня № 8) — на 16,5 тысяч рублёў, тав. Карапіна (Баранавіцкая кінарня № 3) — на 13,7 тысяч рублёў.

Кніжныя магазіны наладжваюць выезды з літаратуры па прадпрыемствах, рэгулярна абслугоўваюць усе наравы, канферэнцыі і семінары, якія праводзіцца ў гарадах нашай вобласці. У першым квартале, напрыклад, было правадзена 33 такіх выезды. Асабліва добра прайшло такое мерапрыемства ў паравонім дано стаянці Брэст-Усходні. Продаж літаратуры быў наладжаны непасрэдна ў цэлу. Тут жа прымаліся падліскі на новыя падліскі выдалі. За два дні было прададзена літаратуры больш чым на 800 рублёў. Рабо-

Вялікая папулярнасцю ў рэспубліцы карыстаецца танцавальны калектыў Гомельскага Палаца культуры чыгуначнікаў імя Леніна (мастацкі кіравнік А. Рыбальчанка). Зараз калектыў рыхтуецца да 40-гаддзя Беларсі.

На здымку: танец «Руская прыгажуня» у выкананні ўдзельнікаў танцавальнага калектыва.

чыя дэпо запрашалі гандлёвых работнікаў часцей прыязджаць да іх з навінкамі тэхнічнай і мастацкай літаратуры. Мы ўстанавілі цесную сувязь з камсамольскай арганізацыяй Брэста. Пачала камсамольцаў распаўсюджваць цпер літаратуру на сваіх прадпрыемствах і ва ўстановах. У Брэсце ініцыятыўу правілі камсамольска чыгуначнага вузла. Кожная камсамольска арганізацыя вузла мае свайго грамадскага распаўсюджвальніка літаратуры. Гэтую справу найлепш арганізавалі Брэсцкая кінарня № 2 (загадчык тав. Душкін), Баранавіцкая № 5 (загадчык тав. Кананенка), Луінецкая № 11 (загадчык тав. Шпак).

Грамадскі распаўсюджвальнік літаратуры камсамолка Пацеева за май прадала ў абласной канторы Дзяржбанка кніг амаль на 700 рублёў.

Больш увагі сталі надаваць гандлёвыя работнікі прапагандае беларускай кнігі. Лепшыя вынікі дэягнвала М. Дурнова, прадавец Брэсцкай кінарні № 1, якая мае спецыяльны адрас беларускай літаратуры.

Н. СЛІВА, дырэктар Брэсцкага аблкінагандаля. Л. КЛІМ, сакратар партарганізацыі.

Сімфанічныя канцэрты ў парках

Беларуская дзяржаўная філармонія нааўна пачала наладжваць сімфанічныя канцэрты ў парках горада Мінска, а таксама ў парках абласных цэнтраў. Праграма гэтых канцэртаў з'яўляюцца тэматычнымі. Так, напрыклад, канцэрт, які абавіліся ў Мінску і Маладзечна, складаліся з твораў толькі беларускіх кампазітараў. Слухачы пачулі ўвечорку да оперы «Дзятчунна з Палесся» Я. Цікошка і частку з яго Частверці сімфоніі, прысвечанай міру і дружбе народаў, сюіту з кінафільма «Несцерка», напісаную Д. Луцкасам, а таксама творы Багатырова, Чуркіна, Сакалоўскага, Алашава і інш.

Асобныя канцэрты будуць складацца з твораў папулярнай музыкі. У гомельскім парку, напрыклад, адбудзецца сімфанічны канцэрт па заяўках слухачоў. У Дні польскай культуры ў Беларусі ў мінскіх парках будуць арганізаваны два канцэрты польскай музыкі, у якіх уключыцца лепшыя творы польскіх кампазітараў. Шырока будзе адзначана ў Беларусі п'яцідзесяцігоддзе з дня смерці Рымскага-Корсакава, Каля дзесяці канцэртаў з

твораў гэтага выдатнага кампазітара дасць філармонія ў парках рэспублікі. Артысты філармоніі выступіць таксама з канцэртамі-лекцыямі аб Чайкоўскім. Азін такі канцэрт праведзены ўжо. Усе гэтыя выступленні ў парках вядуцца пад кіраваннем дырэктара В. Дубоўскага і Б. Афанасьева. У іх прымаюць актыўны ўдзел салісты філармоніі А. Самаралаў, Л. Шубіна, Д. Зубрыч, Т. Лук'янава, А. Цыганова, Т. Ліхтарстаў і інш.

Я. ГОМАН.

Клуб — да свята

Пасярод вёскі Монавічы ўвадзіцца прыгожы будынак. Гэта калгасніцкі сельсаветскі «XX з'езд КПСС» Жалудкоўскага раёна будуюць свой клуб. У ім будзе глядзельная зала на 350 месца, пакой для адпачынку, бібліятэка, аграгэкаабінет для спецыялістаў сельскай гаспадаркі. Тут жа размясціцца калгасны радыёвузел, кантора праўлення.

Члены будаўнічай брыгады, якой кіруе вопытны інжынер Іван Якобік, вырашылі будынак клуба здаць у эксплуатацыю напярэдні свята 40-й гадавіны Беларускай ССР.

П. БАРОДКА.

Новыя пераклады

Лепшыя кнігі беларускіх пісьменнікаў добра вядомы іматнацыянальнаму савецкаму чытачу ў перакладах на рускую мову. За апошні час часцей і часцей з'яўляюцца беларускія творы ў перакладзе на мовы брацкіх народаў СССР і крін народнай дэмакратыі.

Нааўна першая кніга трылогіі Я. Коласа «На раянства» — «У палескай глушы» вышла ў перакладзе на фінскую мову ў Дзяржаўным выдавецтве Карэльскай АССР (г. Петразаводск).

На кіргізаў мове вышаў зборнік апавяданняў З. Бядулі. Кніга беларускага пісьменніка выдзелена ў сэрві «Школьная бі-

бліятэка» Вучэбна-педагагічным выдавецтвам Кіргізкай ССР. Тыраж зборніка З. Бядулі — восем тысяч экзэмпляраў, кніга ілюстравана.

Новыя кнігі беларускіх пісьменнікаў вышлі ў маскоўскім выдавецтве «Савецкі пісьменнік»: зборнік вершаў К. Буйла «Калі лясяно возера», П. Прыходзькі «Хлеб дружбы» і апавяданні М. Ракітнага «Лясныя далі».

У Польшчы выдзелена анталогія савецкай паэзіі «Тры трыццаць паэтаў», у якой змяшчаны пераклады твораў Я. Купалы, Я. Коласа, П. Броўкі, А. Куляшова, М. Таіка і П. Панчанкі.

За новы ўздым музычнай культуры

(НА СХОДЗЕ БЕЛАРУСКІХ КАМПАЗІТАРАУ)

З вялікай радасцю і хваляваннем сабраліся кампазітары і музыканты Беларусі на свой схода, прысвечаны абмеркаванню Пастаnova ЦК КПСС ад 28 мая 1958 года «Аб выпраўленні памылкаў у ацэнцы опер «Вялікая дружба», «Багдан Хмяльніцкі» і «Ад усёго сэрца».

Агульным сходам адрывае намеснік старшыні Праўлення Саюза кампазітараў БССР Р. Пукст. Прамоўца падкрэсліў, што дзечам савецкай музычнай культуры траба з усеў сур'езнасцю і адказнасцю аднесціся да ўказання партыі аб тым, што шлях развіцця савецкай музыкі — гэта шлях народнасці і рэалізму. Ён адзначыў, што прафесіянальная творчасць беларускіх кампазітараў з года ў год усё пашырэнца і мясце.

Пастаnova натхняе на далейшае развіццё беларускай музыкі, але нам нельга супакойвацца на дасягнутым. Траба ўвесь час ісці наперад.

Музыказнаўца І. Ніснечы выказаў думку, што пастанову Цэнтральнага Камітэта неабходна да саракагоддзя звязаць з вялікай падрыхтоўкай да саракагоддзя БССР. Слухачы чакаюць ад беларускіх кампазітараў такіх твораў, у якіх адчуваецца б полах жыцця свайго народа. Траба заўважыць паяматыць, што ў мінуты беларускія кампазітары напісалі такія творы, якія атрымалі ўсеагульную вядомасць не толькі ў рэспубліцы, але і па-за яе межамі, таму што зны выдатна адлюстравалі сучаснасць. Гэтыя традыцыйныя беларускія кампазітары павіны развіваць і надалей.

Кампазітар Г. Вагнер гаворыць, што траба вучыцца ў Камуністычнай партыі, які глыбока і прычыпова выпраўляць памылкі і недахопы ў творчасці. Беларускія кампазітары павіны значна больш пісаць твораў аб партыі і Удзельніку Ільчу Леніне. Слушыную думку аб тым, што неабходна штодзённа веші барацьбу з бяздзейнасцю, невыразнасцю твораў, якія сустракаюцца, на жаль, у практыцы беларускіх кампазітараў, выказаў кампазітар Д. Камінскі.

Пішыць нашы кампазітары. Тэатр замаўравае выхад у свет кожнага новага спектакля па творах беларускіх кампазітараў. Па дзесяці год чакалі свайго ажыццяўлення на опернай сцэне «Надзья Дурана», «Кастусь Каліноўскі». Да гэтага часу не робіцца, каб паставіць цікавую і па-мастанку напісаную оперу «Адарыў Кацяніна» М. Алашава, лірыка-эпічную оперу «Машка» Р. Пукста. Да гэтага часу не адоблена опера «У пушчах Палесся» А. Багатырова, чамусці зняты з рэпертуару першы беларускі нацыянальны балет «Салавей» М. Крошнера. Тэатр не павінен забываць, што замаўраваць росквіту творчасці нацыянальных кампазітараў замаўравае і развіццё опернай выканаўчай культуры.

Аб сур'езных ненармальнасцях у рабоце беларускага операга тэатра, аб нежаданні і няўменні яго кіраўнікоў твора працаваць з кампазітарам над новым оперным творам, гаварылі музыказнаўца В. Сізько і кампазітар і дырэктар М. Шейдэрман.

Кампазітар Л. Абецін таксама падкрэслівае, што слабы прафесійны ўзровень асобных кіраўнікоў музычных устаноў рэспублікі дае сабе знаць на лёсе многіх новых твораў савецкіх кампазітараў. Яны ўспрымаюць толькі такія творы, якія вынашваюцца лёгкаважасцю, пазбавлены глыбінні ідэі і майстарства яе раскрыцця. Нашу цудоўную рэалінасць траба па-майстарску раскрываць у творах усіх жанраў.

Сакратар партыйнай арганізацыі Саюза кампазітараў БССР М. Алашаў гаворыць, што кожная пастаnova партыі — гэта вытока развіцця музычнага мастацтва нашай Радзімы. Прамоўца таксама лічыць, што оперы тэатр стрымлівае развіццё нацыянальнага операга мастацтва тым, што не спрыяе пастановцы на сцэне твораў беларускіх кампазітараў. На жаль, густавы-шчына пануе і ў Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капеле БССР. Яе кіраўнік вельмі час гаворыць аб тым, што беларускія кампазітары мала пішуць хораў а-капела. Гэта можа адносна сапраўды і так, але чаму ў капеле не выконваюцца тыя многія хоры беларускіх кампазітараў, якія ўжо напісаны, а замест іх спяваюцца мала цікавыя хоры не беларускіх аўтараў. Добрым прыкладам для канцэртных калектываў можа служыць Дзяржаўны беларускі народны аркестр, які ўвесь час працуе з кампазітарамі над узбагачэннем свайго нацыянальнага рэпертуару.

Аб слабісці арганізацыйнай работы ў сараце гаварыў кампазітар Г. Анчыкаў. Ён

пашуць нашы кампазітары. Тэатр замаўравае выхад у свет кожнага новага спектакля па творах беларускіх кампазітараў. Па дзесяці год чакалі свайго ажыццяўлення на опернай сцэне «Надзья Дурана», «Кастусь Каліноўскі». Да гэтага часу не робіцца, каб паставіць цікавую і па-мастанку напісаную оперу «Адарыў Кацяніна» М. Алашава, лірыка-эпічную оперу «Машка» Р. Пукста. Да гэтага часу не адоблена опера «У пушчах Палесся» А. Багатырова, чамусці зняты з рэпертуару першы беларускі нацыянальны балет «Салавей» М. Крошнера. Тэатр не павінен забываць, што замаўраваць росквіту творчасці нацыянальных кампазітараў замаўравае і развіццё опернай выканаўчай культуры.

Аб сур'езных ненармальнасцях у рабоце беларускага операга тэатра, аб нежаданні і няўменні яго кіраўнікоў твора працаваць з кампазітарам над новым оперным творам, гаварылі музыказнаўца В. Сізько і кампазітар і дырэктар М. Шейдэрман.

Кампазітар Л. Абецін таксама падкрэслівае, што слабы прафесійны ўзровень асобных кіраўнікоў музычных устаноў рэспублікі дае сабе знаць на лёсе многіх новых твораў савецкіх кампазітараў. Яны ўспрымаюць толькі такія творы, якія вынашваюцца лёгкаважасцю, пазбавлены глыбінні ідэі і майстарства яе раскрыцця. Нашу цудоўную рэалінасць траба па-майстарску раскрываць у творах усіх жанраў.

Сакратар партыйнай арганізацыі Саюза кампазітараў БССР М. Алашаў гаворыць, што кожная пастаnova партыі — гэта вытока развіцця музычнага мастацтва нашай Радзімы. Прамоўца таксама лічыць, што оперы тэатр стрымлівае развіццё нацыянальнага операга мастацтва тым, што не спрыяе пастановцы на сцэне твораў беларускіх кампазітараў. На жаль, густавы-шчына пануе і ў Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капеле БССР. Яе кіраўнік вельмі час гаворыць аб тым, што беларускія кампазітары мала пішуць хора

ПІСЬМЕННІК І ЯГО ЧАСНІКІ

«У вялікай дарозе» — так назваў сваю новую кнігу апалядніў Ілья Гурскі. Назва гэта добра падкрэслівае змест: калядзі чытаць аб нашых слаўных сучасніках, пазнаёчыць яго са славянскімі на жыццёвай дарозе. Тон усёму зборніку задае яго першыя і апошнія «Перад бурай» і «На скрываўленай дарозе», прысвечаныя Уладзіміру Ільічу Леніну, чалавеку, які выдзей на народы нашай Радзімы на спэцыяльна шырокай і прамой «вясёліцы дарозе». Калі б ні пісаў пра Ільіча, забудзіў знойдзенай новай шпірыі і яго жыццё, якія шчыра больш родзіць вобраз Леніна з прыміўнамі. Так і ўспрымаем мы ірацыянальна і апалядніў «Перад бурай» патрыятычнае жыццё Ільіча ў перахрышчэнні дні або гісторыю «пра тое, як Ільіч ёў будзь у Пушчэўскім лясоў», перададзены ў апалядніў «На скрываўленай дарозе». У гэтым апалядніў аўтар стварае цікавы вобраз старога Корана, былога пушчэўца, які перажыў тры войны. Уважлівае ў сабе стаяць, выносіліся, мужніць свайго народа; Корань воляў гісторыю паслядняя сьня скрываўленай дарозе; Корань перажыў і перамог мноства заваяўнікаў; і «прайшоўшы праз такую суровую школу выпрабаваньняў, ... загартаваўся, на векі-вечныя парадзіць а рускіх, а украінцаў, стаў незалежным і больш за ўсё любіць радзіму і свабоду».

Асабліва апалядніў аўтар ад першай асобы. Гэта вельмі іх ажыццяўляе, таму што ўмяняе і паказвае тую асабіста, што аўтар чытае матэрыял з глыбінні самаго жыцця. У гэтых адносінах характэрна апалядніў «Сталася». Герой яго — рабочы Апанас Баравой, зусім яшчэ малады хлопчак, які моцна любіць працу. Амаць хлопчыкам прышоў ён адразу ж пачаць ваіны ўзнімаць а руін Мінск. «Першую пагану паклаў, калі будаваў увесёлы корпус» — з гонарам паказвае ён. Апанас стаў знатным маляром, гэтым стаў уменым кавалём, каб не разлучацца з родным для яго завалом. Ён скончыў тэхнікум і абраўся на паступіць у палітэхнікум інжынеру. Але Апанас трымае адносіны старым настаяўнікам-майстраў, якія напачаць яго ў лёткаверсіі, у тым, што ён мінае прафесію, як пачаткі. І ўсё ж Апанас верыць у сваю працу: «па-мойму, чалавек будучага будзе некалькі прафесій». І аўтар і чытач развітавацца з Апанасам у прынятым настроі: «У мяне быў добры настрой і такое адчуванне, нібы я натрапіў на «сваляту мілью». У нас вырабілі новыя людзі». Да іху такіх жа герояў — новых рабочых-інжынераў, рабочых-навігатораў адносіць і Міхась Гаркавец з апалядніў «Нараджэнне героя».

Большая частка зборніка прысвечана людзям новай вёскі і іх слаўным справам. Письменнік займае надзейна тэма, якая асабліва увагаў усяго народа: барацьба за ўрзкі ўдзел сельскай гаспадарні, барацьба са старымі поглядамі, метадамі кіравання, з усталяваннем формі арганізацыі працы, а перажыткамі прыватна-уласніцкіх інстытутаў і несацыялістычных адносін да калектыўнай працы. У гэтай барацьбе ўдзельнічаюць і людзі вёскі, і людзі горада, лепшыя пасланцы рабочага класа. Гэта выразна паказана ў апалядніў «Расцвілі вішні».

Толар Маравіч, адзін з герояў апалядніў, былы дванацінацітысячнік, арганізатар калгаса ў вёсцы Замчышча, састарэўшы і парасіў вызраць яго ад старшынства. І воек я адносіць да яго кат-

гаснік; «Давай, кажучы, замену і не абягаю, я рабочага... пасябраваў мя з рабочым класам на векі вечныя». І новы пасланец рабочых, Дзюбені, таксама перай і працаў служыць калгаснай справе. Пасябраваў, на партыйнай складваюцца ў нас адносіны пакаленняў, старых і новых калгас, і пісьменнік не прапай міма гэтай з'ямы.

Сутыкненне двух характараў і ў той жа час двух пакаленняў улава паказана ў невялікім апалядніў «Свежы вецер». Барыс Мікараніч Драгодніч — стары камуніст, «атаман Груша», які напачаў страх яшчэ на магатаў Заходняй Беларусі, герой іспанскай ваіны і партызан Вялікай Айчыннай ваіны, таленціты кіраўнік калгаса. Але ў яго круты ноўраў, камандзірскія прывычкі, яго многія «хучэй балца, чым паказваюць», ён часта «кае». Зусім іншы чалавек — Васіль Андронавіч Басалга, малады спецыяліст, спакійны, тактоўны, сціплы, але настольны. Здаецца сапачуць, што канфлікт паміж імі неперымрны, але ў іх агульная спрада, агульная мэта, агульная любоў, і гэта аднадушна іх, дапаўняе, узабагачае.

Малады «фантасёр» Басалга, як свежы вецер, не дае застацца на месцы старому Драгоднічу. «Фантазіраваць!» — думаў Драгодніч. — Так гэта траба рабіць, каб не адпачуцца ў хваце...»

І ў горадзе і ў вёсцы пісьменнік бачыць нараджэнне пісьменных, адважных людзей, якія будуюць новае жыццё. Ідэяводна Марыя Вішнявецкая («Свежы вецер»), арганом Алена Дзюбені («Расцвілі вішні»), навігаторы камбайны Рымор Чупрык і трактарыстка Вера Сяпуха («Незгасальны зоры»), і многія другія — гэта, як іх вуснымі Веры Сяпухі называе аўтар, «Незгасальны зоры», «іх на Палессі шмат», людзі новага ўзору, для якіх сціраюцца грані разумова і фізічнай працы.

Але, як справядліва заўважае аўтар, «людзі не ўсе апалядніў. Трапілае часам і людскі шпак». Шпак можа прастаць у разнастайным абліччы: і ў вобразе такіх чыноўнікаў-кіраўнікоў, як Швей («Шукаць чыноўнае жыццё») або Невяроўскі («Свежы вецер»), і ў вобразе маладога свабодыбоўца Сяргея Беражынскага, і ў агульнай сутнасці юнага распушчана Андрэя («Вясна пачыналася») або немых дзяляк, накітаў Прыбыткоўскага і Наваротнага («Вярнуўся»). Гэты тып выклікаюць пагарду і агіду ў чытача.

Прымушаным лірычным тонам вылучаюцца апалядніў «Жалейка града», «Летняя ноччу», «Саўна Траян».

Ілья Гурскі паказвае чалавека ў калектыў, у працы, у грамадскай рабоце. На ягонай слабаі перадае ён асабісты перажыванні, асабліва звязаныя з такімі інтымнымі пачуццямі, як каханне, сямейныя адносіны. Нам здаецца, што ў многіх выкладах аўтар дарэмна спынаецца шчасліва ўдзельніц асабістай справы герояў, які, напрыклад, у апалядніў «У вялікай дарозе». У некаторых выкладах узаемаадносін людзей перадаюцца вельмі спрощана («Вясна пачыналася», «Вярнуўся»), што, натуральна, выклікае некаторы недавер. Дыкжа, на самай справе, паверыць, напрыклад, у рэзкі «спаворот» да дзятчыннасці дзяткі Наваротнага або дзяткара і гультая Грынкевіча. Залішнія некаторыя дэкарацыйныя прамовы ў апалядніў «Сталася», «Незгасальны зоры».

У цэлым жа можна сказаць, што чытач атрымаў цікавую кнігу.

М. САВІЧ.

ДОБРЫ ПАЧАТАК

(Тэлеспектакль «Суд»)

У рэспубліцы няма прафесійнага тэатра мініятур. А цікаваць да тэатра мініятур дзяліцца і можа імяна таму пачаць карыстацца тэлеспектаклямі-мініятурамі, незалежна ад таго, ці гэта існаўраўка чэхаскага апалядніў, ці адна з малых трагедый Пушкіна, ці беларуская аднаактвая камедыя.

Не так даўно гледачы ўбачылі на экране тэлевізараў аднаактвую камедыю У. Галубка «Суд».

Найраў і гэты нават са старажытна пакалення памятае гэтую сапраўды народную, напісаную чуюдоўнай скавайтай мовай і надзяўчэй сцімною п'есай. Гэта асабіста вострай сатыра на адмышляўцаў і пачаць судовыя і іншыя «парадкі царскай Расіі».

У свой час (пачаткі 20-х гадоў) яна гуляла надзвычай надзейна, напамінаючы вывадзенаму з-пад веванга ўіску працоўнаму люду аб тых жаках пракраўтэка мінулага, якога народ наш пазбыўся дзякуючы перамозе Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Ды і цпер яна не страціла свайго называльнага значэння. Спектакль глядзіцца з цікавацю.

Добра, што рэжысёр М. Моін шырока выкарыстаў магчымасці тэлебачання. Пастыноўка ўзабагачаюць умяняваннем у тэатры спектакля кінакадры, трапіа, з густам выкарыстання буйных плян.

Удалы пачатак спектакля. Змучаны, знісленыя доўгай дарогаў, раз-па-раз спыняючыся, каб адпачыць, брандэў сяляне ў суд, каб знясіць ўпраў на ягодня каханам, рукарыккладства якога каштавала паловы барады Дзясніа Гарбуза.

Рэжысёру ўдалося знясіць патрэбны рытм, які надае спектаклю строіснасць. Аднак заўважыць захаленне вонкавымі прыёмамі (абыгрыванне партрэта Мікалая ІІ і інш.) пэўным чынам зніжаюць вартасці гэтага цікавага спектакля.

Найбольша ўдача, нам здаецца, выпала на долю У. Дзядзюшкі ў ролі Дзясніа Гарбуза. У той час, як многія выкачаны, нават такі майстры, як Г. Глебаў (Авечка) і В. Пола (Гарбузіа), сам-там паўтараюць сабе, карыстаючыся ўжо знойдзеным у папярэдніх спектаклях (імяноўці прыгаворыцца «Паліўка»), У. Дзядзюшка стварае зусім зразлівы вобраз беларускага сельскага малака, душэўнага, шчыра і ладнага чалавек. Але ў ім няма і ценю прынакнаў. Наадварот, адчуваецца, што Дзясніа поўна пачуцця ўласнай годнасці. Ён гатовы да апошняга стаяць за праўду. Нацынальны рысы і сацыяльнае сутнасць характэрна свайго героя Дзядзюшка выяўляе настолькі натуральна, такі арганічны і ў гэтай ролі, што вобраз, створаны ім, без перабольшвання можна лічыць здыбкам беларускага тэатра.

Галубокае пранікненне ў духоўны свет персанажа, яснае разуменне і адчуванне нацынальнага характэра — настолькі тонкае, што кожныя рэпліка, кожны жэст, погляд, выраз твару не пакідаюць сумненняў, што перад вамі беларускі сельска-бядняк. Стварэнню гэтага ўражання дапамагае бездакорнае валоданне мовай, павага да слова. І воек вынік — вялікая ахвэрская ўдача.

Але нам здаецца, што рэжысёр, захапіўшыся багатымі магчымасцямі, якія ахвэрцаваў п'еса, не заўважыў дастаткова стро-

Сцэна з тэлеспектакля «Суд».

Дзе вы, баяністы?

Задачы раёнага аддзела культуры В. Носаў сестры іх радасна і, з уласцівым імю темпераментам, пачаў раскідваць:

— Гэта ім і ёсць Сяргей Максімавіч Дзямідзенка? А хлопчак — ваш сын Алексей? Як прымяна гучыць, сам я баяністаў!.. У Валожыне вам будзе добра. Гэта і ледаю на сабе. У вялікіх гарадах працаваў. А воек прымыўся ў Валожыне і, здаецца, лепшага месца не знойдзеў.

Дырэктар раёнага Дома культуры Іван Журко, з свайго боку, аб'явіў:

— На ўмовы скардзіцца не станецца... Калі Носаў і Журко наймаў да Дома культуры баяністаў, яны стараліся скардзіцца любую магчымасцю, каб толькі прыцягнуць іх на пастаянную працу. Сяргей Дзямідзенку, старошаму, уяснілі праўду і напярэдні прызначылі 1020 рублёў у месяц, яго сыну — 475. А ў прыдачу знясілі магчымым штомесец плаціць сотню рублёў кватэрных.

— Згодны на такія ўмовы? — пыталі ў баяністаў.

— Яно-то... — вагаўся Дзямідзенка-старэйшы. — А больш нешта?

— Бюджэт — не гума. — спачувальна адказаў яму. — Наваў тое, што прапаноўваем — араўмеўце! — траба шукаць з чорнага хозу...

Баяністы перагланулі і адказалі: — Добра...

Валожнічым, праходзячым міма раёнага Дома культуры, заўважалі: — Баяні... У дзве рукі граюць.

— Воег гэта навіна!

Аднак у ігры баяністаў не адчуваўся ападу, было надобна, што яны служыць не мастацтву, а хучэй адпачуць нейкую панінасць. Потым музыканты раітам склалі баяны ў чаклы, пачалі хадзіць:

— Малад пята. У Мінску прыватна можна куды больш зарабіць...

І ў выбары сродкаў вывадзілі. І дзеля дасягнення камедыянага эфекту ён часам парывае праўду жыцця.

Дыялогі ўспомніць сцэны з п'яніным членам суда (рэжысёр не паказваў нават велькі, каб знясіць такі «істотны» момант, як прычыненне старшын і хляпе на саломе ў судстве з парсюком і курамі).

Г. Глебаў у ролі Авечкі нідзе «не выбяляецца а ансамблем» і ён, згодна рэжысёрскай задуме, істэртыма камікуе, дзе толькі трапцацца магчымасць. Але куды падасяў яго тонкая псіхалагічная маера ігры? А шкада!

Шкада, што і А. Баранюк і не разгарнуў свайго абалымага і самабытнага таленту. Нейкім рэзанірам атрымаўся яго вартыкнік.

Нам не давялося бачыць спектакля У. Галубка ў вандруёвым тэатры. Магчыма, яны ў той далекі ад нас час стаялі ў падобнай майер. Гэтага вымагалі тады пэўныя абставіны. Але ці не лепш наблізіць іх да сёнешняга дня, шукаючы адалевеную нашаму часу фарму?

Тамара БУШКО.

— Звольце нас, таварыш Носаў, або вы, таварыш Журко, — і пакладлі на стол зьямы.

Я уважліва нааіраў, як у аддзеле культуры са смуткам перачыталі зьяны баяністаў. Гледачы на валожнічскія культурна-бюжэты, хадзіліся запытаць у іх:

— Вы сапраўды готак заемчаны? Пачуваеце, з'явіліся ў Валожыне нейкія вандруёвыя музыканты, тартуюцца, калі прычынаць, цалу сабе набіваюць, пагражаюць пакінуць працу... Ды на іх жа месца знойдзца іншыя...

— Але...

— Лёгка сказаць: «адпачуць баяністаў», — заўважаюць у адказ. — А кім яго замяніць, калі ён не прымае працойнай кніжкі і цыніць сабе нароўні з акадэмікам? Не халаў ў раёне баяністаў?.. Міжволі будзе трывацца за першага сустрачнага...

Расказваюць, што ў Валожыні са спадарожным ветрам заўважылі баяністы і ранаей. Але доўга не затрымаваліся. Нейкі Уладзімір Чыстыкоў «паакампаіраваў» у Маладзечаніім ансамбль песні і танца, у Ашмянскім доме адначынку, у Валожнічскім раённым Доме культуры, гэтым баяніст-індыўдуаліст крху атрымаўся ў Мозыры, а дынер і след яго працяўся.

У Валожнічскім раёне ажывае мастацкая самадзейнасць. Паўвадзіла многа новых хораў, ансамбляў, танцавальных груп. Правадзена расіснае свята песні, на якім выступіў зводны хор у дзве тыечкі галасоў. Мне давялося ў Валожыне гутарыць з адной настаўніцай, якая ўдзельнічае ў школьным хоры, а хор хоча ўдзельнічаць не толькі ў раённых фестывалях, але таксама прынесі свае песні да берагоў Нарачы — на традыцыйны агляд народных талентаў.

— Дрэнна сніпаем, — прызналася яна. — Нама ў нас сапраўднага музыканта... Нават смешна: песні ў асноўным развучваем па радыё. Нотамі не карыстаемся. Усе на слых, як ланала. Воег, каб нам у калектыў музычна грамаднага баяніста!

Потым я неяк зайшоў у глядзельную залу раёнага Дома культуры, дзе якраз перад канцэртаў ішла рэцэтыцца самадзейнага хору Пяршайскай школы. Яго ўдзельнікі таксама скардзіліся на адсутнасць добрага музычнага кіраўніка, які б па-сапраўднаму ўначаліў працу з сельскімі харыстамі.

Размову пра баяністаў можна прадоўжыць.

У нашай рэспубліцы з восені мінулага года пачала стварацца вялікая сетка насямісячных курсаў па падрыхтоўцы калгасных баяністаў. Асноўнымі вучэбнымі базамі гэтых курсаў з'яўляюцца музычныя вучылішчы і школы, якія ёсць у кожнай вобласці Беларусі.

Надаўна створана Валожнічская музычная школа таксама рытуе калгасных музыкантаў. Дырэктар школы Віктар Багатаў аказаўся энэргічным. Сам піша музыку, кіруе лепшым у раёне хорам калгаса імя І-га Мая. А калі яму прапанавалі ўначаліць курсы калгасных баяністаў, ён заўваў:

— Даўно марыў аб такім даручэнні, і таму ахвотна бярэся за гэтую справу.

Жадаючы стаць баяністамі аказаліся вельмі многа. Але не кожнага адрэзу заўважалі на курсы. На музычную вучэбу прынялі найбольш здольных дзясць чалавек. Багатаў устанавіў для курса-

таў ражым, які даўно апраўдавае сабе ў музычных навучных установах. Перш за ўсё ён размяшчэў курсы таў у кватэрах, чым лівідаваў прапусці заняткаў. Азразы ж адбў у некаторых ахвоту «іграць а заложанымі вачыма». «Ні гуку без ноты!» — выразны ён, і гэта правіла строга завоўваецца ўсёмі. Потым усталяў саравадзчы да прабірае: адзін баяніст выконвае песню або танец, а астатнія уважліва праслухоўваюць, абмяркоўваюць, робяць папраўкі і далейшай музычнай інструмента. Багатаў упэўнены, што ў калгасе вернуцца хлопцы сапраўднымі баяністамі.

Аднак хочацца сказаць некалькі заўваг у адрас складальнікаў вучэбнай праграмы для курсаў калгасных баяністаў. Гэтым займаўся аддзел кадраў і навучных установаў Міністэрства культуры БССР.

Праграма атрымалася звышакадэмічнай!.. На воем месцаў прадулежана 1050 вучэбных гады. Але непасрэдаўці спецыялістаў, якую набіваюць маладыя калгаснікі, — баяны — адвоўдзіца толькі чотры праграмы... Будучыя баяністы, згодна ўстановаў, павінны вучыцца добра іграць на чатырох відах домр, на столькіх жа відах балалаек (альт, танар, бас, кантрабас)... Апрача гэтага прапаноўвацца такіх дысцыплін, як дырэжыраванне, хараўнаўства, азнамленне з інструментаў народнага аркэстра, гісторыя музыкі (асабіна айчынна і зарубежная), асновы гармоніі, формы, арганізацыя клубнай рэды і мастацкай самадзейнасці і г. д. Відаць, да складання вучэбнай праграмы было прычынтна некалькі дасведчаных спецыялістаў і кожны пасобку стараўся ўнісочуць больш гадзін вучка выбранага ім прадмета. Яны забыліся пра тое, што на ўсё гэта спатрабілася б не месцы, а гадзі ўпартай вучобы, што гутарка ідзе аб падрыхтоўцы не музычных выключальнастаў, а баяністаў, якія маюць у асноўным сямігадовую адукацыю. А чаго варты такі прыклад? Складальнікі адвоўдзіць 32 гадзіны прадмету «Пераляжэнне на баяні», які зусім не пад сілу сельскім музыкантам.

На месцах, як у гэтым мы пераканаліся, паступаюць зусім п-іншыму. Баруць праграму, бяруць аловак — і выкрасіваюць тое, што ім здаецца непаспелым або лішнім, а саканомлены такім чынам час прысвечваюць палкам спецыялізнацыям «Музычная грамата», «Яна баяна». Часам такая кройка прыводзіць да непазданых вынікаў. Чаму б не ўдалаціць праграму самім складальнікам?

У праграме ёсць месцы, якія, як правіда, на курсах не карыктруюцца, але падлягаюць самаму строгаму разбору. Месца на ўвазе рэкамендаваны пералік песень і танцаў, якія прыер павінны развучвацца на курсах, а пасля вучобы стаць рэпертуарным фондам. У пераліку 92 назвы. А кожны тэатраў належыць беларускім кампазітарам? Толькі... дзясць (!)?

Час вырашыць «праблему баяністаў» канчаткова. Нахай іх, таленавітых, становіцца з кожным годам больш. І нахай яны не вандруюць саматурынікамі, а служачы справе культурнага абслугоўвання працоўных.

В. ХОМКА.

Валожнічскі раён Маладзечанскай вобласці.

Літаратурныя вечары

Днямі ў Старадарожскі раённым Доме культуры для сестры з пісьменнікамі сабралася многа працоўных. На сустрачку прыходзі С. Грахоўскі, А. Русак, Н. Тарас і П. Микаль.

З калядам «Беларуская літаратура за 40 год Савец-

кай улада» выступіў С. Грахоўскі. Затым пісьменнікі А. Русак, Н. Тарас, П. Микаль і малады паэт Я. Невадаловіч пачыталі свае творы.

Вечар скончыўся канцэрт-мастацкай самадзейнасці, на якім былі выкананы

песні беларускіх кампазітараў і беларускіх народных танцаў.

На другі дзень пісьменнікі наведалі калгас імя Сяварцова і Маёрава і выступілі перад хлябаробамі ў калгасным клубе.

М. ПАРАХНЕВІЧ.

Дарчы адзначаць, што пераклады тэатраў польскіх пісьменнікаў часта з'яўляюцца на старонках «Нашай нівы» («Спаўняні» і «Суд» К. Тытэрава, «Пасля Седана» І. Што б ні здарылася — пераказу С. Жэроўскага, «У чысты чыцвер» Л. Канарычова і інш.), выкладзі асобнымі выданнямі: М. Канапіцкай «Дыма» (1909 г.), Г. Сянкевіча «Яма-музыканта» (1904 і 1916 г.), Я. Ажэшкі «Хіма» і «Гэдале» (1907 г.) і інш.

Выданне першых зборнікаў вершаў Я. Купалы і Я. Коласа было прыхільна сустрача не толькі беларускім, але і украінскім, чышкім і польскім друкам. Праўда, траба сказаць, што польскія рэакцыяныя пікары з «Газеты паліцэяна», «Кур'ера віленскага» зьявілі раней «завязаны» маладу беларускую літаратуру, робяць зласлівыя напады на не прадэцуючы. Але ўсё гэсцей і часцей з'яўляюцца ў польскім друку абразлівавыя водгукі пра беларускую літаратуру і творы Я. Купалы і Я. Коласа.

Польскі крытык Ежы Янкоўскі ў артыкуле «Песняры маладой Беларусі» («Пішчэла краевы», 1909 г., № 7 і 8), які быў прысвечаны разгляду творчасці Я. Купалы і Я. Коласа, аўдыя слуха адзінае новае рэвалюцыйнае матыям Я. беларускай паэзіі: «Лірызм уласцівы самому хрыстусу, і асабліва, насычанае, як элекцыянальным зарадкам, грамадскім надзеям 1905 года, у чым сь якіх вышлі на свет беларускія песняры, надалі іх павыш уласна спэцыялізаваным рысам, што выразна ў маладой беларускай паэзіі».

Е. Янкоўскі разглядае творчасць выдатных беларускіх паэтаў, зьявіўшыся ў «Вясня», «Післяр», «Кніжні», Я. Купалы «Касіам», «Касцю», «А хто там ідзе» (вершы «Жніво» і «А хто там ідзе» прыводзіцца поўнаасцю).

У творчасці Я. Коласа аўтар артыкула асабліва адзначае рэалізм і грамадскае гучанне яго паэзіі: «Яго песня перыя да ўсё самаадана служыць грамадству, падпарадкоўваючы асабісты парыванні ітарэсам народа». Шчырна думкі і навіраўны робіць Е. Янкоўскі над лірыкай Я. Купалы: «Думка ў яго спелая, размах нату-

раўны, пералавцаца сіла, радасць існавання і годнасць за сваё сялянскае паходжанне». Польскі даследчык падкрэслівае ценную сувязь творчасці Я. Купалы з жыццём і спадчынавым беларускага народа: «...пастаў яго, жыццё, асцяроздае і назва — гэта аэвно аднаго непарываю лаіцую».

У цікавым артыкулам «З сялянскіх гуляў. Аб сучаснай беларускай паэзіі» (віленскі часопіс «Новы жыць», 1911 г., № 34—35) выступіў Рубер. Аўтар спынаецца на разглядае кніг Я. Купалы «Адвечная песня» і «Гусяль» і зборніка вершаў Я. Коласа «Песні жалбы». Польскі крытык вельмі докладна і аргументавана лічыць пазму «Адвечная песня» «створам шчырага таленту», у якім паказаны «срэзныя малючкі жыцця беларускага селядзіна». Артыкул Рубера вельмі цікавы і тым, што дае вельмі слушна і арыгінальнае тлумачэнне каданой, адносна якой у беларускім літаратуразнаўстве выказвалася многа розных і супярэчлівых меркаванняў. На думку аўтара, зьяўляючыся раздзел пазмы не дае зусім падставы гаварыць пра бязладнасць і нявер'е паста ў шчыра народна, бо «сваёму з'яўленню вене Музыкка з «Адул пазіл Коласа» і «Дзясніа кіеўскі» паказвае, што «срамадасць пачуцця выступае ў творы як сіла, якую не можа перамагчы нават смерць

Макар ПАСЛЯДОВІЧ

Як чытаўся раман...

ЛИТАРАТУРНЫ ПАМФЛЕТ

Нарэшце пастаўлена апошняя кропка. Яна нейкая невыразная, ледзь прыкметная, нібы ў кіраванні не ставала ні чарніцы, ні сілава. Дзіва што: цілы год напружаны, хвалюючай працы, глагольным чынам уначы, калі ніхто ў нішто табе не перакажае! І вось новы раман скончыўся. Як шкада развітацца з героямі! Толькі нічога не паробіш. У іх свае дарогі, свае жыццё, якое ты ўжо не можаш пераймаць. Адно толькі кваліфікаваць, ці быў у праўдзінным? Што цяпер скажучы чытачы, што скажучы крытыкі? Перш, чым пачаць раман рэдактару, я вырашыў паказаць яго знайомым тэстам літаратуры, каб яны не наракалі пасля, што ў шкочку забўю друку неадправаўваю рэч, не даўлі рэдактара за лібералізм, за неадагу. Як часта я раскайваўся, што перад здачай у друку не даваў свае творы на кансультацыю. Але з кім мне цяпер параіцца перад здачай кнігі ў друку? Да якога крытыка звярнуцца? І я вырашыў даць пачытаць свой твор аднаму са старых крытыкаў, якога мні ўсе ў павялікім называюць Міколам Мікалаевічам Церахоўцам. Хоч ён і дужа заняты рознымі даследаваннямі творчых нашых постэкаў, але вельмі любіць і назікае сённяшняга жыцця. Церахоўца гаспадарылі ставіць да жыцця мастацтва слова. Можна гэта ішо да таго, што ён адначасова быў і пісьменнікам і вучоным? Ады пачаўся Церахоўца, другі павялікі. Кожнаму, хто творы ён чытаў, хацелася пагучаць ад яго адно толькі скажуча, але шматзначнае слова. Усе астатняе растлумачаў і нейкі прасветлены погляд яго шырэй вачэй. Горш было для некаторых самаўлюбаваных аўтараў, калі Церахоўца замест гэтага адзінага слова пачынаў падрабязна разглядаць характары, сюжэты, кампазіцыю, пейзажы, хоць і з папярэджаннем, што гэта толькі яго думка.

Дзіўная справа! Але я ніколі не адчуваў сабе зневажаным, пакрыўджаным, абсяжым наездом такіх падрабязных разглядаў. У мяне, напэвак, нібы ясеней думкі, павялічваліся сілы, каб нават перанісць кнігу наавава. Тое, пра што мне раней гаварыў Церахоўца, прызнаваў, адуваў я і сам. Сапраўды, у многія месцы апавесці замесца асабнага, галоўнага, палёваа другараднага, нават ізначнага! Як далёка наперад заірае гэты чалавек, добра вывучыўшы, што было дзесьці, пачытаў, тысячы год таму назад!.. Як хвалюе яго кожная залёная галіна прысада на вуліцах нашай сталіцы, кожны новы завод. Як маладзёць яго вочы ад сустрач з шумнай дзятвай!

— Ну-у? — пасля звычайных прывітаньняў і запрашэнняў сесці, звярнуўся Церахоўца — Відавеш, новая навуштка?

— Раман, Мікола Мікалаевіч. Зноў дзесьці чытаць?

— Добра, працягаю, дні праз два. Здаваліся чытаць таго раману?

— Дзіва што! Дык я багав.

— Як сабе хочаш, — спына ўсімнуўшыся, адказаў мілы і паважаны дзівак. — Заўваж, ты спыніўся, нібы без чаго не дзе зямля праваціла. Што ж, прастый, як гаворыць у некаторых месцах, ішо гэта ішо і я параставаў. У мяне астатняе ішо два экзэмпляры рукапісу. Тут я ўспомніў ішо пра аднаго вядомага крытыка Кастуса Сямёнавіча Галюшкіна — спецыяліста па старажытнай літаратуры. Колы ў нас было з ім спрэчка пра старадаўняе і сучаснае літаратуры! Як часта Кастусь Сямёнавіч уядва высьмеваў тых, хто займаўся толькі старажытнасцю, абыходзячы справы сённяшняга дня.

Прада, Кастусь Сямёнавіч доўгі час не было ў Мінску. Не чуваць было пра яго месці, другі год, два. Нарэшце, з'явіўся не толькі ён сам, а і следзав за ім аб'ява ў друку пра абарону іш доктарскай дысертацыі на тэму «Стыліяна і мойны асаблівасці «Вучонага быка». Дзівачав богу, падумаў я, некаторыя прыхільнікі старадаўняшчых могуць — аправадзіцца, што іх рады павялічвалі ішо на аднаго зрудаванага чалавека! Ён сам добраахотна на перабег у стан тых, каго ішо ішо да высьмеваў!

І я канчаткова вырашыў даць другі экзэмпляр рукапісу Кастусю Сямёнавічу: зноў тэлефоную трыбку і набраў знаёмы мне нумар.

— Кастусь Сямёнавіч, гэта вы? — не адважваюся ўжо называць доктара на «ты», зпытваюся я. — Добры дзень.

— Гэта я, — пачулася ў трыбку. — Добры дзень. Толькі, гм, прабачце, я нешта вас...

— З вамі гаворыць Аляксей Падарожнік. Па-першае, вінушо вас з годзішо доктара філалагічных навук.

— Дзякую, гм, дзякую...

— А, па-другое, ці не магі б вы працягнуць мой новы раман. Вельмі вас пращу, Кастусь Сямёнавіч!

Трыбка на пэўны час змоўкла. Толькі, можа, праз хвіліну ў ёй пачулася досыць бадзёрае:

— Ну што ж, давайце.

— Вось і добра! Наперад дзякую вам. Праз некаторы час ён пазваніў мне, што раман прачытаны ім з вельмі цікавасцю. У рамане востры сюжэт, пазелі лагічна вынікаюць адна з аднаго. Толькі, Літатурнаыя справы прастый зайцец да яго сёння, зараз жа, бо пазней ён будзе вельмі заняты.

— Цікава, цікава, — ішо раз павярдыў ён ужо тады, калі я сядзеў у яго. — Добрыя, светлыя, мэтафізічныя характары ў вас вываюць, я скажы б, з характэрнага надборнік, ішчельны, не мэтафізічнымі. Гэта, гм, цікава. Але, разуумеце, тут у вас атрымаўся некаторы супярэчнасці. Я маю на ўвазе рэчы, якія злучаюць вашых герояў. Для нішага стагоддзя гэтыя рэчы не характэрныя, не тыповыя, дарагі Аляксей Днілавіч.

— Што вы, Кастусь Сямёнавіч, кажаце! Якое стагоддзе, прабачце, вы маеце на ўвазе?

— Разуразуме, сямнашчатае стагоддзе, дарагі мой аўтар... Тое, што мне вельмі цікава, не дае мне спына... Але мні ўжо адзінае ад разглядаў самой кнігі.

Дык вась, пачушы ў вашых людзей нібы і тыповыя, і характэрныя, але ж адкуль вы прычлілі на старонкі раману трайдыт-бус, таксі, бульдозер, жавакы кран, нават нейкі самалёт «зубр» у вядушчых? Прабачце, аўтор — гэта ў вас мінусішка чаго-небудзь, ці сапраўднага жыцця, прыгнаная ў Мінск з Беларэжскай пачушы? Я паважы аўтар, проста не пазнаю Мінска! Калі вы паказваеце Мінск, дык чаму яні адным славечкам не спамінаеце Нізі або Трашкі рынк, Саборную плошчу, Багадзельню і Губернатарскую вуліцу? Даруце, але, мне часам нават думаецца, што вы не маеце ніякага б'удення і пра чыкіну! Ды што там конка! Нават пра чыкінага рамініка! У сямнашчатае стагод-

дзі, дарагі, гм, Аляксей Днілавіч... Чакайце, куды вы ўцякаеце?

— Дзякую, дзякую, Кастусь Сямёнавіч... — скапіўшы рукапіс, крыкнуў я ўжо ад парог.

Выскачыўшы з кабінета Кастуся Сямёнавіча, я таксама ледзь пазнаў Мінск. Толькі што я знаходзіўся ў атмасферы прасці, сох, конкі, рамінікаў, прыватных крамак, а тут гэты праспект з асфальтам, высокімі асвятляльнымі мячамі, прыгожымі дамамі-палацамі, якія не сіліся нават мінскаму губернатру! Я сустракаю вядомых на ўсю рэспубліку электрааважышчы, сталваараў, будаўнікоў, славаўныя герояў Вялікай Айчыннай вайны і Герою Сацыялістычнай Працы. Мне стала крышка лягчы і веселье. Не трэба было хадзіць да гэтага Кастуся Сямёнавіча! Не варта было дараваць што ад самаахварнай працы па даследаванню вышніх мастацкіх якасцяў «Вучонага быка».

Тут я ўспомніў пра Сібіку Галюшкі, з якім некалі разам пасіў кароў, бегав у пачатковую школу, вучыўся разам з ім у Інстытуце. Банькі нашы вельмі радаліся, калі мні, нарэшце, атрымаў дыплом на старышчы. Банька Сібікі, стары калгасны брагдзір, расчулена казаў тады Сібіку:

— Глядзі ж, сукіот кот, даражы тым, што табе дапамагав Савецкая ўлада. Яна вывучыла нас з балота і паставіла на шэрым грунту. Дык машы яго, гэты грунту, трымаўся за яго так, каб ніяка свалата чыбе ад яго не адарвала.

Мні разам са Сібікам пачыналі некалі пісаць вершы, апаўданы. Аднак найбольш здыліся праваў Сібіка, ці як ужо яго к таму часу пачалі зваць, Сіптан Мікалаевіч — у крытыцы. Многія яго артыкулы пра сучасную пазію і прозу былі досыць цікавымі і слухнымі. Сіптан Мікалаевіч пачаў хваліць за вочы і ў вочы. Яго запрашалі на вечоры, банкеты. У той час можна было пагучаць напужартаўліва, але шчырае:

— А зараз, таварышы, слова мае наш Вялікі, наш паважаны Сіптан Мікалаевіч.

Пасля гэтага Сіптан Мікалаевіч нават валася пачаў стрыгчы, як стрыгся некалі вялікі крытык.

Калі ў Сіптана Мікалаевіча пачынаўся пра той іш твор, ён безапавялічна адказаў:

— Бездар! Нічога смелага і смягага! Я зараз рыхтую артыкул пра такіх аўтараў.

У артыкуле пра станаўчага героя Галюшкіна пісаў: «Нам патрэбен свой герой нашага часу! Вось апошні раман Анапаса Пейнікі «Лазня» смела пракалае ў гэты справе новыя шляхі. Тое, што не ўдавалася многім старэйшым пісьменнікам, ажрас уладася Анапасу Пейніку. Яго старэйшы раўняванкам Віктар Гамановіч атрымаўся найбольш жывым чалавекам, хоць ён і не галоўны герой твора. Гэты шматгранны вобраз старшыні, ствараны Анапасам Пейнікам, паўстае ў тавай душы як заклік пісьменніка-наватара: «Проч ішчельныя героі!» Выкачурне да канца рыхтуй культу асобы ў літаратуры!»

Артыкул Галюшкі найбольш спадабаўся людзям у вядушчых блакітных штоніках і злучачам з чыровымі бліскучымі кішчоркамі. З'явіўся ў кішчкі магазін, яны, картачы на пэўны манер, прасілі:

Дайце, калі ласка, раман Пейнікі «Лазня».

З павялікім пастукаў я цяпер у Галюшкіна асіду.

— А-а, гэта ты! — нібы ўзрадаваўся ён. — Заходзі, калі ласка. Доўга ж чыбе не было відаць у горадзе.

— Так, я шмат часу праваў у калгасе. Таой стары вельмі крмдзіцца на чыбе...

— Разуумеце, не магу выкрывіць часу. Пейнік ужо запінаваў у даух выдвечтываючы новы раман «Лазня» — другую кнігу трыголы пра лёс Віктара Гамановіча. Дык мне траба брацца за напісанне па ёй доктарскай дысертацыі. Ну, што ў чыбе чуваць?

— Вось скончыў раман. Хацеў бы, каб ты зірнуў у яго перад здачай у друку.

— Давай, давай! — весела гукнуў Галюшка. — Даўшо час табе скажыць штосьці такое смельчак. Шмат атрымаўся старовак?

— Каля трыохсот.

— Трыохці малавата. Разуумеце, цяпер у модзе дылогі і трылогі. Пры гэтым можна смела выкарыстоваць многіх герояў з ранейшых сваіх твораў — апавяданьняў, нарысаў, фельетонаў: так скажыць, павялічваюць ішо на вышэйшыя ступені.

— Дык жа і новым героям цеснавата.

— Добра, добра, — нецярпліва перапытаў мяне Галюшка. — Чыбе не перажываеце Паўлязіна, што ў чыбе атрымаўся. Заіры дзён так праз тры. Сам ведаеце, я чытаю хутка.

Робя прыз тры дні я ўжо ўвесь калгасіць, сядзячы перад абурным Галюшкам. Па-першае, мяне насцярожыла, што ён стары мой зямляк, звартаўся ўжо да мяне не на «ты», а на «вы».

— У вас напісана, — пачаў ён, — «Людміла Церахоўца? Што за Людміла Церахоўца? Людміла Церахоўца — галоўная гераіня. Дзяржа, а потым заатэмік.

— Не падыходзіць!

— Што не падыходзіць?

— Такі заглавак! Ён патыхае выклікам асобы. Вы ім нібы сьвяражыце выключны характар тавай гераіні, патыхаеце яе справы.

— А хіба ўжо забаронена пазнавацца працоўныя справы простага чалавека? Тых, хто варыць сталь, здабывае для нас хлеб, будзе ўтульнымі дамы?

— Ну, дарагі мой, вы разважаеце так, нібы ў нас не пачідаесяця, а трыштыя і саракавыя гады, калі ў літаратуры павялаў такі, ведаеце, непахісны, станаўчы герой, а зладзіць і прайдзісеты былі неадна на заднім плане. Цяпер вы зноў цягнеце яго на перадні план.

— Каго? Што?

— Як бы вы не ведаеце самі! Ну, культ асобы.

— У чым вы яго знайшлі?

— Не ў чым, а ў кім. Па-першае, сакратар райкома Корань гэты, разуумеце, ячывінік! Ні разу ён у нас не зайшоў у чайную, ні разу не пачаўся з жонкай, я наабуо абкома адразу прызнаўся, што яні пражароўніў справу з гэтым прайдзісетам Жураўскім. Што гэта за характар мужчынскі! Мне думаецца, наш сакратар не толькі не ведае, якаго колеру панючы носіць Людміла Церахоўца, але і яго ўласная жонка Вера Ляонаўна!

— Я намаляваў пэўны характар...

— Глуштва. Вы павіны былі паказаць жывога чалавека. Асабліва мяне абурыв

раздзельчык на начлезе. Гэта ж ліха ведае што! Навокал бушоўшы салаўі, крычалі драчы, лахне нарохмай, а сакратар райкома, як той манах, сядзіць каля агню з калгаснікамі і чытае ім лекцыю пра галюшкіну, у той час калі за якіх два кіламетры ад начлежнікаў ёсьць незамужыя настаўніца Мігучка, Мужыня! Пейнік так бы павярнуў вачы сакратара, што чытачы за галаву скарліліся б.

— Я стараў пэўны характар і не ставіў сабе задачы апаганьваць добраахвотнага чалавека. Тым больш, што вобраз яго спісаны з пэўнай жывой асобы.

— Зноў гэтая асаба! У вас што ні герой, то асаба! Увесь хоць бы старэйшы калгас Вярыкоўскага. Вы пішаце, што не дастаўшы шыферу ў райцэнтр, Вярыкоўскі паехаў па яго ў Мінск. І гэты яго крок трактуеце як прыклад руплівасці і клопату пра грамадскую гаспадарку.

— А як я павіны быў напісаць?

— Вы павіны былі даць алпор гэтай так званай яго руплівасці. Скажам, вуснамі сакратара партыйнай арганізацыі...

— Напрыклад?

— Ну, хоць бы і так. «Што, зноў уздысь за свае старыя цапкі? Думаеце толькі пра сваю кар'еру, пра самога сябе!»

— Дык гэта ж няпраўда, Сіптан Мікалаевіч! Вярыкоўскі думаў пра перакарты калгасны кароўнік. Я пісаў так, як было ў сапраўдасці.

— Прычымлівы вы, як смала, да гэтай сапраўдасці! Вы не павіны ісіці на павяліку факту, а адштурхоўвацца ад іш, рабюць з іх свае вывады, абавуліваючы, ісіці па лініі абстрактнага! А ў вас што атрымаўся? Патуранне бланіў узорам лакавонай літаратуры! Прыватнае вы хочаце выставіць, як тыповае. Хіба ўсе калгасны старшыні сядзіць у Мінску па шыферу? Вы, напэвак, чулі, як адны калгасны кіраўнік скупіў у Гродна ўсе аднакаваныя начофкі, каб пакрыць свой дом.

— Дык жа, кажучы, яму далі суровую вымову па партыйнай лініі...

— Гэта не вядома! Яго магі нават выключыць з партыі! Але жкая ў гэтага чалавека вынаходлівасць, фантазія! Вось так павіны быць і наш Вярыкоўскі! А ў так званай галоўнай гераіні ў вас атрымаўся проста немагчымы. Ваша шчасце, што я працягуў раман толькі ў рукапісе. Трэба шчыльна значыць такім героям усё дзверы да нашага масавага чытача. Мніе ўсёжо аж трэска, калі я сядчу за шышчым і справам Людмілу Церахоўца. Усё ў яе ўмоўнае, наадунае ад галавы да пят. Адкуль, напрыклад, вы ўзялі, што яна прыгожая?

— У мяне, як кажучы, за плячыма была натура, — паспрабаваў запярэчыць я. — Памятаеце, у газетач пісалі пра дзяржу Надзю Церахоўца? Яна жыве і працуе ў вёсцы, але нарадзілася ў я. Я ведаў яе дзела, ведаў бацькоў Надзі, не самую. Яна сапраўды прыгожая. Ваш бацька нават жартаваў, што ў яе закахаліся аж тры хлопцы, у тым ліку і сакратар райкома камсамола.

— Тым больш нельга дараваць вам такі лёгкадумны падыход да выкарыстання фактаў. Мніе нават не верыцца, што гэта пішае вы, чалавек сталы, разважлівы. Так і ўважліва, чытаючы ваш рукапіс, злёданаголы літаратуры бланзюк...

— Які, літар?

— Злёданаголы. Ну, можа, я не усюім дакадана скажы. Але ад гэтага справа не мяняецца. Ваша Людміла Церахоўца, прабачце, — самае нахабнае прайвуленне культуры асобы ў літаратуры. Нават самы разнашчаны вымагаючы шыферу Вярыкоўскі ў паравінаці з Людмілай чысты аявек, ячывінае дзіш. Не, дарагі прайзак, вобразам Людмілы, калі яго можна так назваць, вы зноў ішчельнае павярнуць нашу літаратуру на шкочны шлях лакавонкі.

— Найбольш бад, Сіптан Мікалаевіч! Дзе там той бад? Хутчэй растлумачыце! Я усюім не думай пра яго, калі пісаў. А пісаў я таму, што мніе не давалі спакою, мяне хвалілі нашы выдатныя людзі, якіх нарадзіў і выхавав савецкі лад.

Сіптан Мікалаевіч паглядзеў на мяне спачувальна сваім ланівым вачыма, нават уздыкнуў. І ад гэтага мне здалося, што я чалавек, як гаворыць доктары, безнадзейна хворы, што асуджаны на смерць не толькі мой раман, але і я сам.

Сыходзячы па лэсвіцы, я ўвесь час балуўся спаткацца з людзьмі.

Толькі я выскачыў на двор, як нейкая здаравенная рука, нібы жалезная, сіснула лісьц май правай рукі. У страху я заплюшчыў вочы. Нарэшце прыйшла распрада за сваю сляпую веру ў людзей!

— Аляксей, ты! — загрукнуў нейчы ўзрадаваны голас. — Скажам, на якім паверсе жыве мой Сібік?

— Я распілючы вочы. Перада мною стаў Сібік бацька, а за ім вуркаў ГАЗ-59. Ствы калгасны бригадзір, відаць, толькі злез з яго.

— Ведаеце, браток, якая надобная справа, — прамоўліў стары. — Прыздаю на адну кватэру, мніе кажучы, што мой Сібік перабраўся на другую. Я на другую, а там кіруюць мяне ў гэты дом. То ж траба ведаць, бабета, пасля вайны перажыўшы ў сталіцы ў гэты кватэры, а ў калгас і нору не паказаў, каб паглядзець, як жывуць яго бацькі, як жывуць і прапучыць дзедзі.

Мніе заставаўся цяпер толькі заісіці да Церахоўца, каб атрымаць апошні ўдар, які павіны быў усюім абалваць мніе на зямлю. Вось знаёмы дом на праспекце, вядомы першым паезд, другі паверх, дваццаць траця кватэра.

— Ну-у? — чакаючы наката, але старачыўся ўтрымацца на літаратурным рынку, зартытаў я. — Прачытай?

— Прачытай.

— Ну і як?

— Добра.

— Што добра? — аж не паверыў я. — Ды ці ведаеце ты, Мікола Мікалаевіч, што Людміла Церахоўца наішчнт разгромаена Галюшкам? Ён не знайшоў у рамане нейкіх характэрных прыметаў часу... Я ўжо не ведаю, каго слухаць. Дык вы лічыце, што раман уладася мніе, Мікола Мікалаевіч?

Калматы бровы Міколы Мікалаевіча адразу сшыліся ў адну сузьліную жорсткую лінію.

— Ты што ж гэта робіш, Аляксей? Пачаў ужо сам напрошывацца на пахвалы? Не чакаў я гэтага ад чыбе! Я не падлічыў, колькі разоў у таім рамане людзі сядзучы ў той лад. Пляваць мніе на гэта! Я адчуваў толькі адно: перада мною жывы, начы людзі і што раман напісаны па загаду тавай сэрца. Ты разуумеў, пра што я кажу?

— Разуумеў, Мікола Мікалаевіч! Але ж... — Нікік! «Але ж!» Хутчэй здавай раман у друку. Няхай пра яго скажучы сваё слова чытачы.

Калектыў Брэсцкага абласнога драматычнага тэатра ім. Ленінскага камсамола Беларусі паказваў глядачам п'есу кітайскага драматурга Цаю Юя «Тайфун».

Творчая справаэдача юных музыкантаў

З кожным годам у Гродзенскай вобласці пашыраецца сетка музычных навучальных устаноў. Толькі за апошнія тры гады адкрыліся новыя музычныя школы ў Лідзе, Ваўкавыску, Шчучыне, Слоніме. Цяпер у вобласці прапучыць шасць музычных школ, у якіх навучаецца каля тысячы дзяцей.

Днямі закончыўся агляды музычных школ горада Гродна і вобласці, прывесчаны саракагодоў Беларускай рэспублікі.

Ад Гродзенскай музычнай школы на гэты агляды выступалі хоры старшых і малодшых курсав у складзе 120 чалавек, струнна-смычковы аркестр, аркестр народных інструментаў, ансамбль скрыпачоў.

З мастацкіх калектываў іншых школ удзельнічалі на конкурсе хор Слонімскай школы, аркестр баяністаў першага класа Шчучынскай музычнай школы і ансамбль баяністаў г. Ліды.

У заключным канцэрце з разнастайнай праграмай выступілі пераможцы агляду Гродзенскай, Шчучынскай і Літоўскай музычных школ. 50 лепшых індывідуальных выканаўцаў узаагаражаны пахваленымі граматамі абласнога Упраўлення культуры і каштоўнымі падарункамі.

Л. САРТАКОЎ.

Гаспролі ўкраінскіх артыстаў

У Магілёў на гаспролі прыбыў Сучскі ўкраінскі музычна-драматычны тэатр імя М. С. Штэфкіна. Ён не першы раз прыязджае ў Беларусь. У 1955 годзе з поспехам прайшлі гаспролі тэатра ў Гомелі і Бабруйску.

Гаспролі адкрыліся спектаклем «Аптымістычная трагедыя» Ус. Вішнеўскага, які цёпла прыняты глядачамі.

У рэпертуары тэатра спектаклі «Вясёлка» М. Заруцкага, «Пасля раўдзінні братаў Тур», «Пра асабістае» В. Штэфкіна, музычная камедыя «Віліяе раселле» армянскага драматурга Арама і Ашота Панаіна, Украінская класіка прадстаўлена спектаклямі «Паталка-Паталка», «Сватанне на Гачароўскім», «Ноч пад Івана Купалу», «Цыганка Аза».

Для сельскага глядача

Гродзенскі тэатр лялек Дома народнай творчасці пачынаў у многіх паловочных брагдях сельскагаспадарчых Пераздаўскага раёна.

Спектакль «Іван сялянскі сын» быў пастаноўлены ў калгасе «і-е Мая», імя Ч. Радзіва, «17 верасня», імя Гельмана, «за Радзіва» і іншых.

У спектаклі з поспехам выступілі артысты Мельнік, Калеснік, Самойла, Равеліч і іншыя.

К. СОЗІНАВА.

Новы нумар кіначасопіса

На экраны рэспублікі выйшлі чарговы, 16-ты нумар кіначасопіса «Савецкая Беларусь». Ён адкрываецца сюжэтам, які паказвае прыезд і прыбыццё ў Мінску прыхільнікаў міру Аўстрыі.

Расцвіце ў ўмяоўваючы сувязі Беларускай рэспублікі з братнімі краінамі. Пра гэта расказвае сюжэт «Падлісанне працікала аб культурным абмене паміж БССР і Польскай Народнай Рэспублікай».

Кінааператары пабылі на Гомельскім фінарыя-залапавым камбінаце. Яны расказвалі аб украінені новага метад у вытворчасці залатак.

Вядуць школу ўльнаводства прыносіць ільняныя бляхы. Яна за некалькі сутак можа знішчыць усё пасевы гэтай каштоўнай тэхнічнай культуры. Аб барацьбе з шкочным насаском расказвае сюжэт «Дзіўныя змеагача са шкочнікам сельскагаспадарчым».

У кіначасопісе паказана работа аднаго з лепшых самадзейных калектываў рэспублікі — Гомельскага Палаца культуры імя Ул. І. Леніна. Аператары пабылі на рэпетыцыях хараграфічнага гуртка і паказалі лепшыя работы танцавальнай групы — фрагмент з балетнай соіты «Руска прыжажучы» і кітайскі народны танец «Лотас».

Валікае месца ў кіначасопісе наадавана спорту. Тут расказваецца аб падрыхтоўцы да першага рэспубліканскага спаборніцтва па водна-паветранаму спорту Магілёўскага клуба ДАСААФ і аб футбольных спаборніцтвах.

З гэтага пачалося

Непрыглядным быў Караішчанскі клуб Мінскага раёна, калі новапрызначаны загадчык Міхаіл Боднар іва галы таму нааав прыступіў да работы. Памішнікне клуба было засыпана збожжам, а прасторнай глядзельнай залы адвавала пэўнае і пустачай... Моладзь вечарамі топілася дзе-небудзь на ветарышы ў цеснай хаце, а ішыя раз заводзіліся бойкі...

— З чаго пачаць? — задумаўся Міхаіл Аляксеевіч.

Перш за ўсё ён пачаў навохіць парадак у памішніку. У гэтым яму дапамагалі сакратар камсамольскай арганізацыі Т. Лішко і моладзь вёскі. Хутка на спянах клуба з'явіліся лозунгі, дошкі паказачка выканання ўзятых калгасам абавязачаств, з'явіліся свежыя газеты і часопісы, настольныя гульні.

Пасля гэтага ў клуб сталі прыходзіць калгаснікі. Некаторы, каб пачытаць газету, другія — патанцаваць пад бая, на якім па-майстэрску грае сам Міхаіл. Пасля аднаго-двух танцаў баяніст заводзіў мелодыю песні, і яго акружала моладзь. Спывалі дзяржа Марыя Малаткоўска, мадады хлебароб Ляўко, конох Скрыпка і многія іншыя дзятучы і юнакі.

Усюды можна было бачыць загадчыка клуба. То ён і з'яўляўся на ферме, дзе вёў гутарку з дзяржамі, дагладчыкам жывёл, то ішоў у паловочныя брагдцы. Сустракаўчыся з калгаснікамі, ён выслушав ішчельнае, адоўнасці, прыкідваў хто да чаго адаты.

У загадчыка клуба ўжо былі падрыхтаваны спісы жадаючых удзельнічаць у фізкультурных секцыях, добраахвотных гуртках. Наўстала пытанне: хто ж будзе кіраваць работай готых гурткоў і секцыяў? На дапамогу прыйшоў савет клуба, які бмў арганізаваны з ліку актыву. На першым жа пасяджэнні саветы былі размеркаваны на гурткі. Веласпедным спортам уаўдас і кіраваць арганом калгаса Уладзімір Кітаў, вадельбоўнай секцыяй — Вячаслаў Лаш-

чынікі, за шахматную і шашачную справу з'яўся намешнік старшын калгаса Базімір Маладзкоўскі. Знайшліся піраўнікі самадзейных гурткоў: харавыя, танцавальныя і драматычныя. Спартыўныя секцыі і гурткі распачалі сваю работу даладзі па намечанаму плану.

Не прайшло і года, як работа спартыўных секцыяў і самадзейных гурткоў значна палепшылася. Калгасныя веласпедныя на раённых спаборніцтвах занялі першае месца, ад іх не адстала і футбольная молада калгаснік Уладзімір Чацверня. Лёгкаатлетычныя секцыя заняла другое месца. А за два гады работы секцыяў спартыўны калектыў клуба атрымаў 32 граматы першай і другой ступені і чатыры кубкі ад раёнага і абласнога саветаў фізкультуры.

Харавы гурток заававаў сваё славу не толькі ў Караішчанскім сельсавеце, але і далей за яго межы. Калгасныя спывачнікі пабылі ў суседніх сельсасарцелях, дзе выконвалі песні, частушкі, складзеныя на масовым матэрыяле. 20 юнакоў і дзятучат налічвалі танцавальны гурток. Многа аднактовных і валікіх п'ес паставілі на клубнай сцэне ўдзельнікі драматычнага гуртка. Палюбілі калгаснікі масовых артыстаў — калгасніца Ілліскаўска, шафера Вераб, якія пудоўна выконвалі свае ролі ў п'есе «Жылы прыклад».

Частымі гасцамі ў калгаснікаў бываюць сталічныя тэатры. Земляробы глядзілі «Паўліну» Які Купалы, «На крутым павароце» К. Губаровіча ў пастаўцы Беларускага Акадэмічнага тэатра імя Які Купалы, сустракаліся з артыстамі рускага тэатра, тэатра юнага глядача і іншымі калектывамі.

І хадзі цяпер напружана праца ў калгасе, далёка за поўнач чыцца маладзёжная песня пат баяні; танцоры і драмгурткоўцы рыхтуюць новыя нумары, каб даць чарговы канцэрт.

В. ФІЛІПАТ.

Універсітэт музычнай культуры

Пры Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі ў 1956 г. пачаў працаваць трохгодовы ўніверсітэт музычнай культуры. Лекцыйна-курсы арганізаў Беларускае дзяржаўнае філармонію, прыгавочычы да ўвазду артыстаў опернага тэатра і Беларускае радыё.

Раней для студэнтаў і навуковых работнікаў нашай акадэміі бмў прачытаным цыкл лекцый-канцэртаў па рускай класічнай музыцы. Мні пазнаёміліся з творчасцю лепшых кампазітараў Расіі — Галікі, Даргамыскага, Бразавіна і іншых.

У сёлетнім навучным годзе слухачы ўніверсітэта музычнай культуры праслухалі лекцыя-канцэрты па заходне-еўрапейскай музыцы. Ад лектараў філармоніі Л. Аурбаха і П. Плічоска студэнты даведаліся аб жыцці і дзейнасці Шалей, Брамэ і інш., пазнаёміліся з асабнасці іх твораў. Вакнае месца ў лекцыйна-канцэртах занялі тэмы аб музыцы краін народнай драматыкі.

Многа цікавага і карыснага даведася наш калектыў аб італьянскай оперы, польскай класічнай музыцы, аб класічных апэ